системі освіти. На сьогодні на базі ХЕПУ впроваджено та успішно функціонують окремі модулі ІУС «Університет» – «Офіс-методист», «Автоматизована інформаційно-бібліотечна система «Unilib». Університет має сучасну комп'ютерну мережу, високошвидкісний доступ до наукових та інформаційних ресурсів за допомогою Інтернет.

Усі досягнуті результати стали можливими завдяки кадровому потенціалу, команді однодумців, спочатку створеній на базі ХНУВС, а потім і на базі ХЕПУ. Завдяки як високому професіоналізму, так і творчому ентузіазму учасників – викладачів, інженерів, учених – став можливим розвиток перспективного напрямку в освіті.

З часом багато що змінилося, частина кадрів пішла в бізнес, інші успішно працюють і займаються науково-викладацькою діяльністю за кордоном, у т. ч. в країнах Європейського Союзу. Більшість же залишається віддана справі та продовжує співробітництво в освітній сфері. Особисті зв'язки, об'єднані спільними професійними та науковими інтересами, виявилися сильнішими від зв'язків міжвідомчих, а багато хто зі співробітників ХЕПУ вважають своєю «альма-матер» ХНУВС. Вищевказане ще раз підтверджує наявність спільних об'єднуючих цілей.

Застосування інформаційних технологій стало фундаментом для подальшого розвитку обох ВНЗ. Завдяки праці на випередження сьогодні наші університети впевнено займають своє місце в системі освіти й науки і залишаються конкурентоспроможними.

Практика і час засвідчують, що ті напрямки, які були обрані понад 20 років тому, і на сьогодні не позбавлені актуальності. Ті ініціативи, що пропонувалися колективом університету, є затребуваними в сучасних умовах. Фахівці, які пройшли підготовку в університеті за вказаними напрямками, формують нову генерацію кадрів для незалежної та демократичної держави.

Одержано 02.11.2017

УДК 351.74:338.2(-91)«1922/1923»

Володимир Анатолійович ГРЕЧЕНКО,
доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
факультету № 6 Харківського університету внутрішніх справ;
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-6046-0178

ПРОГРАМИ НАВЧАННЯ У ШКОЛАХ МІЛІЦІЇ ХАРКОВА У 1922–1923 рр.

У другій половині 1922 р. тривав процес розширення й удосконалення мережі спеціальних навчальних закладів. У жовтні 1922 р. наказом начальника міліції республіки харківські Окружні курси з підготовки молодшого комскладу й Харківські курси вищого комскладу були об'єднані у Школу старшого комскладу міліції УСРР [1, с. 468]. Це рішення сприяло кращій підготовці кадрів: з одного боку, надало можливість провести певну уніфікацію та систематизацію навчальних планів, а з іншого, дозволило навчатись правоохоронцям не лише Харківщини, а й інших регіонів республіки. Завдяки цьому Харків на деякий час став центром підготовки кваліфікованих міліцейських кадрів для всієї України.

Рядовому складові у вільний від несення служби час у районних відділеннях читалися лекції та проводились бесіди відповідно до 36-годинної програми, затвердженої Головміліцією України [2, арк. 93]. Цикл лекцій передбачав вивчення широкого кола питань: обов'язків працівників міліції на роботі й поза нею, особливостей постової служби, боротьби з хуліганством, спостереження за порядком на вулицях, площах, базарах, у міських садах та інших місцях масового перебування жителів міста.

До обов'язків міліціонерів входило і знання порядку стягнення штрафів за порушення обов'язкових постанов виконкомів, нагляд за виконанням правил торгівлі і промислів, спостереження за дотриманням жителями правил санітарії та гігієни в місті, боротьба з незаконним виготовленням і збутом продуктів таємного винокуріння (самогоноваріння) та сприяння органам ДПУ в боротьбі з контрреволюцією. Для міліцейського складу стали обов'язковими стройова підготовка (12 годин на місяць), вивчення стрілецької зброї та практичні заняття (16 годин) [2, арк. 94–96].

© Греченко В. А., 2017

У липні 1923 р. всі начальники округів та районів на Харківщині отримали наказ від Губполітінспекції, яка вимагала негайно виявити всіх рядових міліціонерів, котрі залишалися неписьменними, та відрядити їх до школи грамотності, створеної Губполітінспекцією. У документі було зазначено, що до жовтня неписьменність серед рядового складу міліції міста та губернії повинна бути ліквідована на 100 % [2, арк. 276].

Спеціалізовані навчальні заклади не мали можливості в повному обсязі забезпечити органи добре підготовленими фахівцями. У більшості районів міста було організовано міліцейські гуртки. Вони працювали за програмою навчання, розробленою губернською політінспекцією. Так, 24 листопада 1923 р. цю програму було доведено до відома підлеглих наказом № 15 по міліції й розшуку Харківської губернії [3, с. 207]. Вона містила достатньо широке коло питань від організаційних аспектів побудови правоохоронної системи й конкретизації завдань міліції (боротьба з бандитизмом, самогоноварінням, проституцією тощо) до призначення карного розшуку та специфіки його роботи. Підвищена увага зверталася на необхідність знання і застосування на практиці працівниками ОВС норм чинного кримінального та кримінально-процесуального законодавства. Зокрема, ця програма містила такі навчальні питання: «Організація міліції: зародження органів міліції і її необхідність», «Умови організації; період воєнізації; воєнізація; сучасний період», «Завдання міліції», «Закордонні системи і застосування їх у нас», «Міліцейський пост та його значення», «Міліція і революційна законність», «Міліція і Червона Армія», «Міліція і суд», «Міліція і нова політика», «Міліція і комунальне господарство», «Міліція і приватна власність», «Бандитизм і боротьба з ним», «Боротьба із самогоноварінням», «Проституція як соціальне зло і заходи, спрямовані на боротьбу з нею», «Розшук і його значення», «Розшук і застосування наукових методів боротьби зі злочинністю: реєстрація, дактилоскопія, судова антропометрія, словесний портрет, фотографія», «Кримінальний кодекс, його структура, значення», «Кримінально-процесуальний кодекс, його структура, значення»[4, с. 115–116].

Тривалість навчання за цією програмою становила три місяці. Кожен тиждень мало відбуватися два заняття. Навчальними посібниками виступали пам’ятна книжка міліціонера та часописи «На посту» й «Щит» [5].

Із початку 1923 р. в усіх губернських містах і більшості окружних центрів почалося впровадження спецнавчання. Завдяки існуванню заздалегідь розроблених планів і програм воно сприяло помітному зростанню кваліфікації особового складу правоохоронних органів. Так, якщо станом на 1922 р. у складі міліції Харківщини було 20 % неписьменних, то в 1923 р. цей показник зменшився до 3,5 %, а в 1924 р. становив лише 0,5 % від загальної кількості працівників губміліції. Водночас четверта частина командного складу харківської міліції встигла отримати спеціальну міліцейську підготовку, що, безперечно, дозволило їй більш ефективно виконувати свої службові обов’язки [6].

Список бібліографічних посилань

1. Історія міліції України у документах і матеріалах : у 3 т. Т. 1. 1917–1925 / за ред. П. П. Михайленка, Я. Ю. Кондратьєва. Київ, 1997. 499 с.
2. Державний архів Харківської області (ДАХО). Ф. Р. 563. Оп. 1. Спр. 305-а.
3. Сокуренко В. В., Бандурка О. М., Греченко В. А. Підготовка охоронців правопорядку в Харкові: 100 років історії (1917–2017 рр.) : До 100-річчя подій Української революції : монографія. Харків : Золота миля, 2017. 96 с.
4. Коцан І. Д. Міліція Харківщини у 1917–1930 рр. : дис. … канд. юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2003. 190 с.
5. ДАХО. Ф. Р. 563. Оп. 1. Спр. 345-а. Арк. 264.
6. ДАХО. Ф. Р. 563. Оп. 2. Спр. 58. Арк. 73–74.

Одержано 06.11.2017